

LITERKA

LISTOPAD 2014

Vážení čtenáři Literky,

padá na Vás s nadcházejícím měsícem smutek? Já mám naopak listopad ráda. Mám ráda přechod od skutečného léta ke skutečné zimě, dny, kdy „letní duše udeří o zimní duši“. Letos ale i na mne trocha lehkého šplínu dopadla. Proč? Když se

- » Nejbližší akce a výstavy
- » Vzpomínka na Jana Skácela
- » Jak jsem potkal Láduse
- » Čím pro mě byl *Host do domu*
- » 3 otázky pro Zdenu Záborskou
- » Nový ročník soutěže *Skrytá paměť Moravy*
- » Za 24. Podzimním knižním veletrhem
- » Dušičkový Střípek

mého syna ptaly paní učitelky ve školce, jaké je zaměstnání jeho mámy, odpověděl: „Maminka v práci věší obrazy na zeď.“ Jednoduchá odpověď na jednoduchou otázku. Již mnohokrát jsem se při vzpomínce na ni pousmála. Zvláště v těchto dnech, kdy se blíží vernisáž. Jakmile jsou totiž všechny texty a exponáty na svém místě, začíná ve mně narůstat pocit, že úsilí, které jsme v přípravách vynaložili, je pod povrchem výstavy důkladně skryto.

Co se tedy pod pěknou (na první pohled jednoduše vypadající) skořápkou výstavy skrývá? Stovky e-mailů, dopisů, stovky telefonátů. Desítky návštěv archivů, muzeí, galerií, jednotlivců. Studený pot při psaní textů, vybírání obrazových příloh, připojení popisků, korektury textů, korektury

korektur, korektury korektur korektur. Nezapomeňme na pozvánky, plakáty, tiskové zprávy, zkrátka propagaci. Kurátor se pousměje: „Moje práce...“. Až tedy zavítáte na výstavu, vězte, že onomu výslednému „pověšení obrazu na zeď“ předcházela práce zdlouhavá a usilovná.

A nesmím zapomenout na velmi důležitý dodatek — bez ochotné pomoci všech, kteří nám na výstavu zapůjčili materiály nebo alespoň zprostředkovali jejich zapůjčení, kteří nám byli i sebemenší radou nápomocni v přípravách výstavy, by nebylo ani onoho „pověšeného obrazu“.

Od konce listopadu buďte u nás v Památníku vítanými „hosty do domu“.

Těší se na Vás
Petra Pichlová

Verše měsíce
listopadu

Zdena Záborská: V zimním domě (úryvek)

V zimním domě stojí letní dům
a letní duše udeří o zimní duši
jak kamínek hozený do okenního skla
Konečně přicházejí otevřít

NEJBLIŽŠÍ AKCE PAMÁTNÍKU PÍSEMNICTVÍ NA MORAVĚ

1. listopadu, 14 hodin, hudební happening Petera Grahama

12. listopadu, 17 hodin, StřeDění: poezie Zdeny Zábranské

Literární odpoledne věnované poezii Zdeny Zábranské.

26. listopadu, 17 hodin, vernisáž výstavy *Host do domu — Sen o svobodě*

Téměř naplněný sen o dokonalém literárním časopise. Připomenutí slavné éry 60. let minulého století a její reflexe na stránkách bezmála legendárního titulu, který vycházel v Brně.

TRVAJÍCÍ VÝSTAVY

24. října — 7. prosince 2014, *Grahamovy noty a Janáčkův klavír*

Výstava představuje grafická, hudebně-výtvarná díla Petera Grahama (* 1952), která volně odkazují k dílu Leoše Janáčka.

17. listopadu se v Památníku písemnictví na Moravě konají prohlídky 9—16 hodin. Poslední prohlídka začne v 15 hodin.

Letošní Cenu Evropské unie za literaturu získal porotce literární soutěže *Skrytá paměť Moravy*, spisovatel Jan Němec za román *Dějiny světla*, beletrizovaný životopis fotografa Drtikola. Gratulujeme!

VZPOMÍNKA NA JANA SKÁCELA ANEB VEČER S BUKOVÝMI KŘÍDLY

Dne 7. listopadu uplyne 25 let od smrti Jana Skácela. K básnickově počtě se tento den ve sklepní scéně Divadla Husa na provázku uskuteční vzpomínkový (ale nesentimentální) večer. Bohatý program bude uveden vernisáží výstavy „skácelovských“ fotografií Jefa Kratochvila, na které promluví Petr Oslzlý, dlouholetý dramaturg, režisér a herec Divadla Husa na provázku. Následovat bude BIO FORMAN s dokumentem Jiřího Suchého z roku 1997 nazvaným Jan Skácel aneb Kolik příležitostí má růže. Zsvěcený pohled literárního vědce a člověka s blízkým vztahem k Janu Skácelovi a jeho dílu nabídne profesor Jiří Trávnický. K návštěvě tematicky spřízněné výstavy o časopisu *Host do domu*, jehož byl Jan Skácel v letech 1963—1969 šéfredaktorem, pozve Petra Pichlová z Památníku písemnictví na Moravě. Bosenský překladatel Skácelovy poezie Hasan Zahirović promluví o svém nedávno vydaném skácelovském výboru *Tamne alejine jame* a překlady do ruštiny představí básník Norbert Holub. Na Jana Skácela zavzpomíná (nejen slovem) hudebník Jiří Pavlica. Čerstvý pohled na poezii „básníka ticha“ nabídne Jonáš Zbořil, básník a moderátor Radia Wave, spolu s DJ Matějem Kotoučkem. Závěr večera obstará zlínský básník a výtvarník Jaroslav Kovanda se svým scénickým pásmem *Rozkymáčet světla*. Spolu s autorem v něm vystoupí herci Ivana Hloužková a Vladimír Hauser. Jejich herecký kolega Ondřej Jiráček bude celým večerem provázet. To vše se odehraje v pátek dne 7. listopadu 2014 od 17.30 hodin ve sklepní scéně Divadla Husa na provázku. (ms)

GENIUS LOCI — JAK JSEM POTKAL LÁDUSE

„Můžete mi to dát na jiný? Z tohohle by mi nechutnalo!“ Naklonil se v jídelně do okénka s přáním brýlatý kantor s neposlusnou ofinou padající do čela. „Nesnáší kytičky na porcelánu“, informovala kuchařka kolegyni, a podala mi „kantorskou“ porci na talířové „trávě“. Druhá mezitím našla bílý. Tak jsem poprvé zaznamenal profesora Nováka z třebíčského gymnázia. Po dobu oprav historické budovy sídlilo v nejvyšším patře základní školy, kam jsem tehdy chodil.

Sešlapané pantofle, ruce zabořené hluboko v kapsách texasek a plandavý svetr. „Buď připraven“, komentoval rád překvapení studenta, kterého na chodbě obdařil nenadálým štulcem do žeber. Šprýmoval tak zejména s námi, kteří jsme mu ve fotografickém kroužku zvěřovali snímky jeho „muchlanin — froasáží“ a „ichichvorů“. Teprve na vysoké škole, až mi spolužáci Nováka opakovaně záviděli, jsem začal litovat, že mne dělení na humanitní a přírodovědný směr připravilo na třebíčském „gymplu“ o jeho výuku. Dějepis jsem tolik nelitoval, ale hodin literatury ano. Během univerzitních studií jsem pak zaznamenal, že „Ládus“ musel opustit gymnázium a učil svou milovanou literaturu průmyslováky, které vesměs nezajímala.

Mám-li v Třebíči chvíli volna, zajdu do uličky Hadlíz v sousedství židovské čtvrti, podle níž si Ládus vybral pseudonym. O kus dál, ve čtvrti, ceněné v rámci UNESCO, zatím síří (zeje prázdnotou) vedle zadní synagogy Galerie Ladislava Nováka. Také proto, že v celém městě k ní nenajdete jedinou směrovku, odkaz...

Libor Kalina

VŠUDE DOBŘE...

...doma nejlíp! Kde jste doma? Kdo je s vámi doma? Co doma máte, že je vám tam tak dobře? Jistě mnoho dalších otázek a asociací budí nové téma literární soutěže pro mládež *Skrytá paměť Moravy*. Při příležitosti oslav státního svátku 28. října vyhlásil téma IX. ročníku soutěže zástupce Rady Jihomoravského kraje Jiří Němec. Vyhlášovatel soutěže směřuje letošním tématem k známému prostředí mladých literátů. Prostřednictvím prozaických textů mohou vyprávět o sobě samých, o rodinách, ve kterých vyrůstají, o sourozencích, přátelích či o spolužácích. Zkrátka o lidech a místech, která jim jsou nejbližší a jež dobře znají. Pohnutkou k letošnímu tématu byl staronový fakt, že i naše současnost se dennodenně stává minulostí a chceme-li zkoumat skrytou paměť Moravy, můžeme literárně ztvárnit to, co nyní sami zažíváme, neboť pro obyvatele příštích dnů to budou již možná navždy skryté vzpomínky.

Soutěž je zaměřena na dosud nepublikované prozaické texty v českém jazyce. Je určena mladým, kteří rádi píší — i když třeba zatím jen do šuplíku — a chtěli by svůj text nechat hodnotit odbornou porotou. Věkovou hranici pro soutěžící tvoří věk 12 a 19 let. Texty nechtě odešlou v 5 kopiích spolu s podepsanou přihláškou do 31. března 2015 na adresu: Památník písemnictví na Moravě, Klášter 1, 664 61 Rajhrad.

O soutěži budeme průběžně informovat na jejich facebookových stránkách i na stránkách organizátorů (www.muzeu-mbrnenska.cz a www.masaryk.info) a vyhlášovatele (www.kr-jihomoravsky.cz). (kc)

ČÍM PRO MĚ BYL HOST DO DOMU

Pro dvaadvacetiletého absolventa češtiny a ruštiny na brněnské filozofické fakultě nebyl květnový vstup roku 1958 do redakce *Hosta do domu* úplně novým zážitkem. Chodíval jsem tam jako neúspěšný přispěvatel čas od času se svými texty. Byly velmi začátečnické.

Nová skutečnost spočívala v tom, že jsem tam tentokrát vstoupil jako pomocný redaktor. Po návratu z vojny v dubnu 1960 jsem se stal řádným redaktorem a zůstal redakci věrný až do podzimu roku 1970, kdy byl časopis zrušen.

Spoluredaktor Oldřich Mikulášek, víc než o čtvrt století starší, ale neobyčejně přátelský, se mi navždy vepsal do paměti jako básnický guru. Kromě toho mě naučil péči o slovo jako základnímu prvku profesionální redaktorské práce.

Bohumír Macák, můj první šéf, snaživý komunist s nekomunistickými názory, mi vtiskl povědomí pracovní odpovědnosti v prostředí, které bylo pochopitelně bohémské a na přesné výkony vždy nehledělo.

Jan Skácel, můj druhý šéf, nezapomenutelně pozvedl úroveň časopisu a vytvořil tvůrčí ovzduší, jaké jsem od té doby nezažil.

Třetí šéf Jan Trefulka byl vzor zralé tolerance a Oleg Sus, můj skvělý učitel z fakulty, proměnil hodiny společně strávené v redakci v přátelské lekce plné espritu a humoru.

Teprve s dlouhým odstupem času jsem pochopil, že se mi dostalo velké a čestné příležitosti účastnit se díla, které vstoupilo do novodobých českých literárních dějin jako přední revue šedesátých let dvacátého století otevřená všem dobrým spisovatelům a kritikům. Byla nápaditá a osobitá. Vycházela mimo pražské centrum, ale nestonala planou regionálností, nýbrž oplývala širokým obzorem, na tehdejší dobu ne zcela obvyklým.

Jsem dodnes šťastný z pomýšlení, že jsem směl být při tom.

Milan Uhde

Vernisáž výstavy *Host do domu — Sen o svobodě* proběhne dne 26. listopadu 2014 v 17 hodin v Památníku písemnictví na Moravě. Úvodní slovo pronese Milan Uhde. Na vernisáži vystoupí pěvecký sbor VUT *Vox iuvenalis*, který přednese poezii Jana Skácela ve zhudebnění Antonína Tučapského. Řídí sbormistr Jan Ocetek. Výstava bude otevřena od 27. listopadu 2014 do 14. června 2015.

HOST DO DOMU

SEN O SVOBODĚ

1954–1970

příběh literárního časopisu

Památník písemnictví na Moravě, Rajhrad

27. listopadu 2014 – 14. června 2015

3 otázky pro Zdenu Zábranskou

Sledujete současnou ženskou poezii? Čtete současné české básničky?

Sleduji, i když musím přiznat, že ne tak pečlivě, jako v době, kdy jsem působila v knižním vydavatelství. Pokud mám nějakou autorku jmenovat, asi bych uvedla prozaičku a básničku Luisu Novákovou a její sbírku *A potají*.

Existuje podle vás rozdíl mezi mužskou a ženskou poezií?

Já osobně nějaké genderové otázky v souvislosti s poezií neřeším. Myslím si, že není rozdíl mezi takzvaně ženskou a takzvaně mužskou poezií. Poezie je pouze jedna a tu píše, respektive vytváří její autor, konkrétní člověk, snažící se co nejpřesněji nebo nejpřesvědčivěji vyjádřit své pocity, prožitky, sny, vidiny, vzpomínky...

Byla pro vás redaktorská a editorská práce zdrojem inspirace pro vlastní literární tvorbu? Inspiruje vás poezie ostatních básníků?

Ani ne. I když kdysi dávno, úplně na počátku asi byl nějaký rozhodující impuls, který mi otevřel svět veršů. A protože si ho nedokážu vybavit, pravděpodobně se jednalo o lidovou poezii písňových textů. Mne osobně pak asi nejvíce ovlivnila francouzská poezie v překladech Vítězslava Nezvala. Ovšem pojmenovat zdroj inspirace je věc velice ošidná. Málokterý autor se otevřeně přiznává k cílenému napodobování nějakého vzoru. Může se ovšem někdy jednat o bezděčnou a ne zcela vědomou inspiraci nebo ovlivnění určitým stylem, formou. Pro mne byly a jsou nejsilnějším zdrojem inspirace mé vlastní poznámky, záznamy a vzpomínky, které obvykle osvětlí nějaký nový prožitek nebo situace. Vědomě se v tvorbě snažím literárním vzorům vyhýbat. To ale neznamená, že mi jejich verše nic neříkají. Naopak. K některým autorům se stále vracím a objevuji občas v jejich verších i věci nové a dosud netušené. I to je jeden z rysů opravdové poezie.

Básnička Zdena Zábranská (* 1940), manželka výtvarníka Vlastimila Zábranského (* 1936) a sestra dramaturga a teatrologa Miroslava Plešáka (* 1943). Vystudovala češtinu a francouzštinu na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně. V letech 1966–1996 pracovala jako redaktorka brněnského nakladatelství *Blok*. Vydala básnické sbírky *Ani popel* (1965), *Úmluva* (1968), *Kytice z ještěrek* (1974), *Portrét mladé ženy* (1982), *Sněhový úl* (1986) a *Nesnadnost* (2010).

ZA 24. PODZIMNÍM KNIŽNÍM VELETRHEM

Milan Uhde, Jiří Grygar nebo Martin Reiner spolu s šesti desítkami dalších spisovatelů se stali ozdobami 24. Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě. Jeho letošní ročník nesl podtitul *Knihy a hvězdy*. Hvězdami v pravém slova smyslu se staly všechny tituly, které si na stánkách, při autogramiádách a autorských čteních mohli návštěvníci veletrhu prohlédnout a koupit. Řada z nich, ozdobená podpisem autora, bude v domácích knihovnách hřát i desítky let. Ostatní prozáří nejméně jeden čtenářský prožitek.

Společná expozice jihomoravských muzejních institucí zde vypravila na cestu za čtenáři pěknou řádku titulů, které spatřily světlo světa v několika posledních letech. Vedle odborných muzejních pramenů jičily pozornost zájemců o literaturu faktu také katalogy výstav. V obrovské konkurenci nezapadly ani příležitostné tisky a soubory fotografií. Pozvánky na muzejní akce a připravované výstavy vhodně doplnily propagační předměty, kterých není na podobných akcích nikdy dost. Společný stánek organizovaný Památkem písemnictví na Moravě pro sesterské pobočky Muzea Brněnska, Technické muzeum v Brně, Regionální muzeum v Mikulově a Muzeum Blansko také letos splnil své poslání. Dali jsme o sobě vědět, střídavě, účelně, sympaticky a nepřehlédnutelně. V pořadí 25. svátek knih v Havlíčkově Brodě se sejde 9. a 10. října 2015, muzejní literatura nebude chybět. (drk)

STŘÍPEK... DUŠIČKOVÝ

Atmosféra letošního Havlíčkova Brodu ale nebyla naplněna pouze knižním veletrhem. Mnozí zavítali také do nedalekého Petrkova, místa, které je neodmyslitelně spjato s Reynkovými. Nejen s Bohuslavem Reynkem a Suzanne Renaud, ale také s jejich syny Danielem a Jiřím. Již bylo napsáno mnohé o vzájemné duchovní propojenosti obou bratrů, neodlučitelnosti jednoho od druhého. Daniel Reynek zemřel na konci září, Jiří Reynek o tři týdny později, v polovině října letošního roku...

Prostory benediktinského kláštera v Rajhradě jsou rekonstruovány pro Památník písemnictví na Moravě (Muzeum Brněnska) s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Literka, Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Kláster 1, 664 61 Rajhrad, tel.: 547 229 136

Odpovědný redaktor: Libor Kalina

Redaktor: Petra Pichlová

Vychází jedenáctkrát ročně, číslo 10, ročník 8

MK ČR E 21218

www.muzeumbrnenska.cz

Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257